

POLICIES FOR BETTER LIVES

DES POLITIQUES MEILLEURES

Natalie Foster ha desenvolupat, juntament amb Mario Piacentini, el marc de referència per a l'avaluació del pensament creatiu de PISA 2022. Es va incorporar a l'OCDE el novembre del 2017 per treballar en la investigació i el desenvolupament de les avaluacions de dominis innovadors de PISA. És llicenciada en francès i espanyol per la Universitat de Nottingham, i va completar el seu màster en Estudis Europeus (Política, Política i Societat) a la Universitat de Bath, Charles University (Praga) i Sciences Po (París). Natalie és britànica i parla anglès, francès i espanyol.

Pensar fora de la caixa

PISA avalua el pensament creatiu dels alumnes el 2022

per Ana Moreno Salvo

ENTREVISTA A NATALIE FOSTER

PISA avalua cada any algunes de les anomenades competències d'innovació. Per què ara el pensament creatiu? Quin impacte té la creativitat a la vida diària d'una persona al segle XXI?

L'avaluació en competències innovadores de PISA pretén mesurar aprenentatges rellevants més enllà dels ja "tradicionals" a cada cicle de PISA: lectura, matemàtiques i ciències. Es busca oferir una perspectiva més completa de la "preparació per a la vida" dels estudiants participants. PISA ja es va aventurar en aquesta àrea el 2012 amb l'avaluació de la resolució creativa de problemes. Aquesta vegada, l'atenció es va centrar, principalment, en l'èxit del procés de resolució de problemes. La pregunta era: els estudiants són capaços de resoldre el problema? L'aspecte creatiu depenia de com els estudiants exploraven el context del problema. Aquesta vegada se centra en la capacitat dels alumnes per a generar idees creatives.

Durant molts anys la comunitat internacional ha considerat la creativitat i el pensament creatiu com una de les competències més destacades que els joves han de desenvolupar al segle XXI. L'avaluació en innovació de cada cicle de PISA es decideix segons un procés de consulta col·laboratiu en què participen els països i les economies de l'OCDE. La decisió d'avaluar el pensament creatiu a PISA reflecteix precisament aquest interès internacional.

A la nostra vida quotidiana, tots pensem de forma creativa en algunes situacions, ja sigui resolent un problema de trànsit, preparant el menjar o esbossant un dibuix, però no som conscients que impliquen un pensament creatiu. En termes més generals, el pensament creatiu és important per facilitar-nos l'adaptació a un món que canvia constantment i ràpidament, i per contribuir al seu

desenvolupament. Les organitzacions i les societats depenen cada cop més de la innovació i la creació de coneixement per fer front a reptes emergents i complexos, sobretot des que l'era digital permet accedir al coneixement existent en pocs segons. En el cas dels estudiants, la investigació ha demostrat que el pensament creatiu pot tenir un impacte positiu en el seu interès i rendiment acadèmic, la seva identitat i el seu desenvolupament socioemocional.

De quina visió o marc conceptual sobre el pensament creatiu parteix l'avaluació de PISA? Quines dades espera obtenir? Què es farà amb elles?

Com totes les avaluacions de PISA, l'OCDE convoca un grup d'experts per definir el constructe i orientar la redacció del marc d'avaluació. En el

El pensament creatiu pot tenir un impacte positiu en l'interès, rendiment acadèmic i progrés socioemocional dels estudiants

28

29

diàlegs

ACTUALITAT

El context és important. Les tasques se situen en els àmbits de: escriptura, disseny visual, resolució de problemes socials i científics

nostre cas, es basa en una literatura molt rica ja existent sobre creativitat. El marc de PISA identifica i se centra en els factors del pensament creatiu adaptables i rellevants per als sistemes educatius.

L'avaluació de PISA es compon de dos parts: un test i un qüestionari. Les dades que esperem de la prova són similars a les dels altres dominis de PISA, és a dir, informació sobre el grau en què els estudiants són capaços de produir idees creatives. La unitat de la prova se situa en un context de domini diferent; ens interessa saber si les capacitats creatives dels estudiants en certs dominis (per exemple, l'expressió creativa a l'escriptura o el disseny visual) són diferents de les dels dominis de resolució de problemes. Per a cada país, pretenem produir una puntuació global que resumeixi el rendiment dels estudiants en aquest sentit. Al qüestionari, preguntem als alumnes sobre una sèrie de temes que ens ajuden principalment a interpretar les dades de rendiment

de les proves, incloent-hi informació general sobre el seu origen i dubtes més específics relacionats amb les seves actituds i creences sobre la creativitat o els tipus d'activitats que fan dins i fora de l'escola.

No ha de ser gens fàcil avaluar la creativitat. Quins aspectes mira d'avaluar? Per què aquests i no altres? En quin tipus de preguntes o activitats consisteixen les proves?

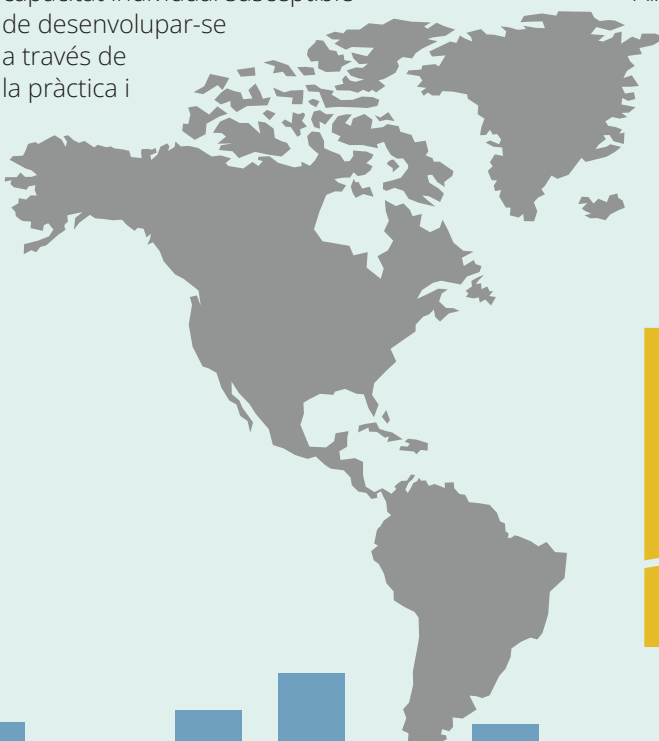
Avaluar un constructe ampli de creativitat és un repte. La creativitat està definida en part per un context social determinat. Per això ens centrem en els processos cognitius associats a la realització de la tasca creativa. És més apropiat en el context de PISA, que avalua joves de 15 anys de tot el món, al ser una capacitat individual susceptible de desenvolupar-se a través de la pràctica i

no tens en compte el valor social del resultat final.

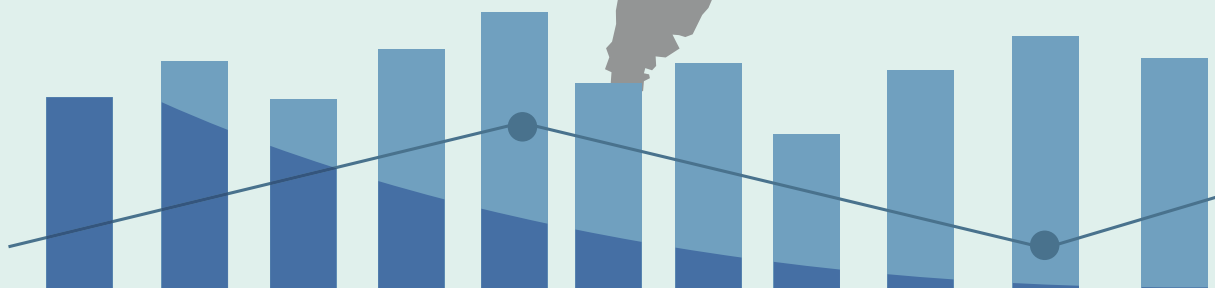
PISA defineix el pensament creatiu com "la competència per a participar de manera productiva en la generació, avaluació i millora d'idees que poden donar lloc a solucions originals i eficaces, avenços en el coneixement i expressions impactants de la imaginació". La definició descriu tots els processos cognitius implicats en el pensament creatiu (generar, avaluar i millorar idees) i les diferents manifestacions que joves de 15 anys poden fer i produir.

A cada apartat de la prova, es presenta als estudiants un breu escenari o estímul i se'ls demana que facin una d'aquestes tres coses: pensar en una idea original, pensar en moltes idees diferents per a la mateixa situació donada, o millorar una idea donada de forma original. Les tasques se situen en quatre àmbits diferents: escriptura, disseny visual, resolució de problemes socials i resolució de problemes científics.

Així, per exemple, en el transcurs de la prova, es pot demanar a un alumne que escrigui una idea per a una

PISA

història curta amb dos personatges, que dissenyi diversos logotips per a un esdeveniment, que millori una solució donada per a un problema comunitari i que proposi dues hipòtesis que puguin explicar un problema científic. Cal tenir en compte que no es puntea els alumnes per com són de "correctes" o factibles a la pràctica les seves idees, sinó per si són capaços de recomanar idees qualitativament diferents o originals.

Quines són les claus per desenvolupar la creativitat a l'escola? Com s'hauria d'integrar al pla d'estudis?

En primer lloc, crec que és important superar la percepció que dedicar temps o esforç a desenvolupar el pensament creatiu va en detriment de l'aprenentatge de continguts crucials o del desenvolupament d'altres habilitats. En cap cas són mútuament excloents; de fet, poden ser complementàries. Si per pensar de manera creativa s'ha de fer sobre alguna cosa en particular, per què no centrar-se en continguts rellevants i significatius?

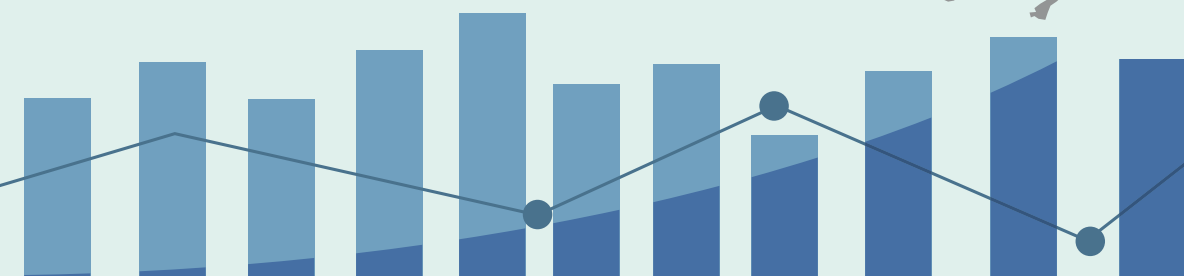
De fet, les investigacions també han demostrat

Un factor clau en el progrés de la creativitat a l'escola és formar els professors perquè siguin capaços d'aplicar aquestes pedagogies

que el pensament creatiu afavoreix l'aprenentatge en ajudar a presentar la informació de manera atractiva i personalment significativa, fins i tot en el context dels objectius d'aprenentatge formals. Aprendre de manera més creativa, exploratòria i basada en la indagació també pot augmentar la motivació i l'interès dels alumnes per l'aprenentatge, sobretot en els que tenen dificultats amb l'aprenentatge memorístic i altres mètodes escolars centrats en el professor.

Com a principi general, el pensament creatiu es pot desenvolupar mitjançant l'aplicació de pedagogies més centrades en l'alumne (com l'aprenentatge basat en problemes o projectes), on els estudiants tenen l'oportunitat de participar en activitats més obertes, iteratives i

personalment significatives, i on els professors actuen com a facilitadors del procés. Per descomptat, aquest tipus de pedagogia pot ser més difícil per als professors. Un altre factor clau en el desenvolupament de la creativitat a l'escola és formar els professors perquè siguin capaços d'aplicar aquestes pedagogies. Això es relaciona amb el cultiu d'actituds sobre el desenvolupament del pensament creatiu en els docents, que és important i assolible. També té a veure amb l'alleujament d'algunes de les pressions que tenen els professors que podrien anar contra el desenvolupament del pensament creatiu. Entre elles, la pressió de cobrir tots els continguts del pla d'estudis, la manca d'autonomia o la pressió excessiva sobre els alumnes perquè rendeixin en proves estandarditzades que se centren principalment en el record de fets. Les escoles i els sistemes escolars exerceixen, per tant, un paper decisiu en la lluita

contra aquestes pressions i podrien considerar l'aplicació de polítiques i pràctiques destinades a augmentar les oportunitats i beneficis perquè els estudiants practiquin el pensament creatiu, i a disminuir els costos associats a ell.

Es parla molt sobre que el pensament creatiu també ha de ser cooperatiu per arribar lluny. Per què? Com hem de treballar a l'escola per desenvolupar el pensament creatiu de tots els alumnes?

Tant la justificació de per què el desenvolupament del pensament creatiu en general és important, com el conjunt de la literatura centrada en la "creació de coneixement" com un tipus particular de pensament creatiu, destaquen que la innovació és sovint un esforç de col·laboració, que és necessari per a trobar solucions a problemes complexos i globals, i avançar en el nostre coneixement i comprensió col·lectius. Per això també centrem part de l'avaluació de PISA en l'avaluació i la millora de les idees dels altres, en el fet que el pensament creatiu no consisteix únicament a tenir una idea brillant, sinó ser capaç d'inspirar-se en les idees existents i fer-les avançar de forma nova i original per aconseguir alguna cosa millor de forma col·lectiva.

La pedagogia centrada en l'alumne que he esmentat abans -l'aprenentatge basat en projectes i problemes- es presta molt bé al treball col·laboratiu. Integrar la creació de coneixement de forma intencionada a la vida de l'aula anima els estudiants a aportar noves idees als seus companys i a la comunitat, i a treballar per millorar-les contínuament. Per exemple, fomentant les "preguntes de

El joc facilita el desenvolupament d'habilitats relacionades amb el pensament creatiu com la improvisació o la flexibilitat cognitiva

sorpresa", en què s'anima els alumnes a intentar expressar la seva curiositat, a plantejar preguntes sobre el món i a exposar les seves idees sobre diferents fenòmens que els seus companys poden aprofitar.

Què podrien fer els professors per conèixer el grau en què els alumnes han desenvolupat aquesta competència?

Crec que una de les claus és oferir-los oportunitats significatives perquè hi participin i demostrin la seva competència, per exemple, demanant-los que participin en tasques obertes per a les quals no hi ha una única resposta correcta. Sense això, sempre serà molt difícil, sinó impossible, que els professors es facin una idea de la capacitat de pensament creatiu dels alumnes.

És important aclarir que, encara que a PISA avaluem la creativitat, això no significa necessàriament que estiguem defensant que les escoles o els països hagin d'avaluar de manera semblant el pensament creatiu. En el nostre marc, posem èmfasi que el pensament creatiu és una habilitat que pot ser utilitzada en totes les disciplines i que allò que caracteritza la competència del pensament creatiu és la capacitat dels estudiants per generar idees originals i pensar en moltes possibilitats diferents.

Relacionat amb això, un altre aspecte per tenir en compte és que, per a les competències del segle XXI, com el pensament creatiu, el procés és tan rellevant com el resultat final. Fins i tot si un estudiant desenvolupa

finalment una idea que no és la més original: ha participat en un procés de generació d'idees en què ha considerat múltiples idees i ha avaluat aquestes idees per la seva rellevància, adequació i qualitat? Consideren els alumnes múltiples possibilitats?, segueixen el camí de la solució més òbvia o intenten qüestionar les pròpies idees o les dels altres? I quan tenen una solució, consideren si es pot millorar i com?

Finalment, com poden participar la comunitat i la família a l'educació de la creativitat?

El marc de PISA reconeix diversos factors individuals que poden influir en el pensament creatiu, incloses les actituds i les creences dels alumnes sobre la creativitat. Una de les formes en què la família i la societat poden ajudar a fomentar el pensament creatiu és cultivant actituds positives sobre el valor de la creativitat i recolzant la idea que és una competència que es pot desenvolupar mitjançant la pràctica intencional.

Per exemple, el joc és una cosa que els nens fan cada dia i que constitueix una gran oportunitat per a exercitar i desenvolupar el pensament creatiu. En lloc de pensar en el joc com una activitat que treu importància a l'aprenentatge, en realitat pot ser un procés molt motivador, autònom i interactiu que facilita el desenvolupament d'una sèrie d'habilitats relacionades amb el pensament creatiu, com la improvisació, l'assumpció de riscos, la imaginació, la flexibilitat cognitiva i la presa de perspectiva. I el millor del joc creatiu és que es pot reproduir fàcilment en diverses cultures, grups d'edat i capacitats diferents, i en entorns amb més recursos o no tant.

El pensament creatiu consisteix a inspirar-se en idees existents, fer-les avançar de forma original i aconseguir millorar-les col·lectivament

